

Miljenko STOJIC

ANĐEO ČUVAR¹

- Slušaj, odni' ćeš ovo pratra. I da nisi otvara. Čim to predaš, odma se vraćaj i da nisi komu ništa govoriš, osim meni. Jesi li razumija? I nastoj da te vidi što manje ljudi. Sve je to manito i bolje im je da ne turaju nos di mu nije misto.

- Dobro, sve sam razumija – otpovrnuo je veselo Adam.

Bio je on nemirno dijete. Volio je svašta znati i svašta vidjeti, ali je ipak znao šutjeti. Uživljavao se u priče starijih, u uloge tajnih lica, u mnogoštošta. Važno mu je samo bilo da mu uobrazilja radi i da se veseli novim pričama i novim namislama u svojoj glavi. Jedino nije baš najbolje razumio ćaću i mater. Ona ga slala u crkvu, a on samo pritom šutio i nije nikada s njim išao. U selu su mu se smijali i okretali glavu od njega. Smetalo mu je to. Zarekao se u sebi da će pronaći u čemu je stvar i da pritom ne će nikoga ništa pitati. Kao oni detektivi u romanima koje je obožavao čitati, iako su njegovi vršnjaci na to odmahivali rukom. Ma baš ga briga.

Znao je kako ući u kuću, s one druge strane gdje nema pogleda s ulice. Pravio se kao da je prošao, pa je onda neopazice skrenuo lijevo, preskočio zidić i to ti je to. Bio je zadovoljan.

- Pra Petre – zazvao je poluglasno.

- Tu sam, ko je sad?

- Adam. Otvori.

- A, ja. Sad ću ja.

Vrata su se polako otvorila. Pojavilo se fra Petrovo blago lice. Adam je uvijek volio s njim porazgovarati i poigrati se.

- Ovo je ćaća posla. Zbogom.

¹ Priča „Anđeo čuvar“ nagrađena je 2025. trećom nagradom na natječaju DHK HB za kratku priču *Petar Miloš*.

- Ej, ej, stani. Nešto si brz danas.
- A nemam vrimenta, čaća me čeka.

Fra Petar je zbunjeno gledao za njim. Što mu je sad!?

Poslužio se nožićem da otvori dobro zatvoreno pisamce. Svašta. Dočekalo ga je tek nekoliko rečenica: „Sutra u osam sati po običaju ideš u Medine stanine idem i ja s tobom zbogom“.

Buljio je u napisano. Ne zbog toga što Markan nije vješto sastavio riječi, već stoga što mu ne treba netko takav. Komunjara. Ne ide u crkvu, s ovim je đavlima... Ali nitko se na njega nešto posebno ne tuži, više njegovi nego ovi drugi. Kakvu li on to samo igru igra? Gadna su vremena, gadna. Bolje je biti miran i pregrmiti sve ovo preko glave.

Vratio se u kuću. Stavio je pismo u okvir neke knjige. Za svaki slučaj. Ako dođu premetati, valjda ga tamo ne će naći, eventualno će uzeti koju knjigu rastrgnuviši korice. Kao, nešto su radili, a pojma nemaju što u knjizi piše jer su nepismeni. S druge strane ako su i pismeni, kako će razumjeti latinski, talijanski... Odmahnuo je rukom. Idemo spavati.

Mislio je ujutro poći ranije. Ipak mu se učinilo da je bolje pričekati Markana. Možda ga više upozna i shvati što zapravo hoće. Ubit ga valjda ne će, jer ne bi to činio na ovakav način. Laganije je da te pojede noć i gotovo.

Markan je stigao na vrijeme. Pružio je fra Petru ruku, onako muški. Prihvatio ju je i odmah krenuo u protunapad pa što bude.

- Nema te nešto na misi. Onaj tvoj mali dolazi. Bolje bi bilo...

- Pusti to, pratre, kraju – prekinuo ga je. – Sve u svoje vrime. Ti drži svoje, ja svoje, i preživiti će ovaj narod.

Pogledao ga je ispod oka. Što li samo želi reći? Moram biti oprezan. Tko zna zbog čega su ga poslali, ima tu nešto.

Išli su, naravno, pješice. Brdo, šuma, put neravan. Nije fra Petru bilo baš svejedno, samo što je mogao učiniti? Predao se u Božje ruke pa što bude.

Tijekom puta uglavnom su šutjeli. A i ono što bi spomenuli odnosilo bi se na okolnosti u kojima se nalaze. Jedanput je nešto počelo šušcati u blizini, a Markan se odmah mašio za pištolj. Zar je i naoružan, prošlo je fra Petru glavom. Šutio je. Ipak, njegova posla.

Nije bilo puno svijeta. Rat i neimaština učinili su svoje. Sada treba spasiti što se spasiti da.

Svi su se srdačno rukovali s fra Petrom. Ako bi Markanu pružili ruku, vidjelo se da je to preko volje. On se nije bunio. Šutio je i ustrajno koračao uz fra Petra.

Započela je sv. misa. Fra Petar je izgovorio tek nekoliko riječi, a Markan je otkopčao kaput te polagano stavio dva pištolja na oltar. Svi su zastali.

- Nastavi, pratre – rekao je smireno i nekako hladno Markan.

Nije bilo druge. Fra Petar je govorio svoje, Markan kraj njega upadljivo šutio, poluokrenut prema vratima. Žene su vrtjele glavom. Oslobođi Bože!

Završila je sv. misa. Po dobrom starom običaju sjelo se u hlad. A ponijelo se nešto i od kuće za prigristi. Kod fra Petra je bilo vina i druženje je moglo uobičajeno teći.

Markan nije ništa pio. Uzeo bi ponešto ako bi mu tkogod što pružio. Sam nije ponio ništa, nije mu palo na pamet. Ponajvećma se za njega brinuo fra Petar. Primijetio je da ga izbjegavaju pa je nastojao nekako smiriti stanje. No, na Markanu se nije vidjelo da mu to smeta. Istina, nije se ni vidjelo da ga raduje. Jednostavno, vladao se po nekoj svojoj navadi.

Kad je sve završilo, fra Petar reče da je vrijeme poći kući. Markan nije imao ništa protiv. Međutim, usprotivio se vraćanju istim putem. Fra Petru to nije bilo po volji. Počeo je postajati živčan.

- To ti hoćeš. Najprije si mi se bez pitanja priključio, sada mi zapovijedaš kojim ću putem ići.

Markan je šutio.

- Ja nisam pod tvojom vlašću. Zapovijedaj onim komu... – nije dovršio. Vidio je da je pretjerao. Markan se ipak nije uzrujavao.

- Ići ćemo suprotnim putem koji dobro poznáš. Tuda je bliže.

- Ma kako bliže – opet se fra Petru nije dalo šutjeti. – Znaš li ti da je tuda tri sata hoda, a ovuda kuda smo došli samo dva?

- Znam.

- Pa kako onda možeš tvrditi da je bliže tuda nego onuda?

- E, moj pratre, bliže je onuda kuda se stiže.

- Stanider malo. Što hoćeš reći? Da nam na onom prvom putu prijeti opasnost?

- Ništa ja ne želim reći. Ti si već reka.

- Opasnost tebi ili meni?

- Tebi najprija, a možda i meni, ko zna – uz nekakav ozbiljan smijeh odgovori Markan.

Stali su. Gledali jedan u drugoga.

- Vidi, ovi su svi otišli što su bili došli na misu. Ostala mi je još boca vina u ruksaku. Da popijemo malo prije nego krenemo?

- More, samo ne ću puno. Nije još sve gotovo.

Što to ima biti gotovo, razmišljao je fra Petar. Predosjećao je da navaljivanjem ne će moći ništa izvući od ovog zagonetnog Markana. Prije nije bio takav ili ga on nije tako doživio.

Pili su polako, fra Petar je okolišao, ništa. Shvatio je da je vrijeme poći. Možda se otvori tijekom puta.

Ova nizbrdica bila je puno gora od one kojom su došli. Ustrajno su se spuštali, ta ne će ostati u gorju. Fra Petar je i dalje pokušavao saznati što se događa. Neprestano je dobivao zagonetne odgovore ili šutnju.

Kad su već bili pri kraju, Markan reče da stanu. Stali su.

- Znaš li ti, pratre, da si danas triba ostat bez glave? – ovoga je puta Markan bio potpuno jasan.

Fra Petar je potrnuo.

- Jučer su oni moji tako odlučili dok ja nisam bija s njima. Trebali su te ubiti na otaru, ka opira si se. Zato su oni moji pištolji bili tamo, jer sam reka samom sebi da mogu samo priko mene mrtva. Jesi li sad svatija?

- Dobro, ali što si otiša u te komunjare... komuniste? – ispravljao se fra Petar.

- Duga je to priča, moj pratre. Nego, sad ćemo se ipak rastati. Ko zna zašto oni nisu došli i uradili što su mislili. Ipak, opasnost je prošla. Ako opet bude štogod tribalo, tu sam.

Zagrlio je fra Petra. I on njega. Pustili su i koju suzu, onako muški.

Dan se bližio kraju. Fra Petar je dugo gledao za Markanom. Bože, što će s nama biti?!

OSVIT

POEZIJA

TOMISLAV ŽIGMANOV, PERO PAVLOVIĆ,
TOMISLAV DOMOVIĆ, MATO NEDIĆ,
MLADEN VUKOVIĆ, ANTE BOŠNJAK,
LJERKA MIKIĆ, ANTO MARINČIĆ,
MARIJA BOŠNJAK, IGOR DIVKOVIĆ,
MATE BULJUBAŠIĆ, MILENKO ŽUPANOVIĆ,
SNJEŽANA LOVRIĆ, IVO RAGUŽ

PROZA

TOMISLAV ŠOVAGOVIĆ,
SNJEŽANA NOVOTNY, MILJENKO STOJIĆ,
ZORAN SOVA, KRUNOSLAV ŠETKA,
ANTO MARINČIĆ, BORISLAV ARAPOVIĆ,
MILJENKA KOŠTRO, MATE GRBAVAC

DRAMA

IVA KOVAČIĆ

AFORIZMI

ANTE BAGARIĆ, IVAN BRADVICA,
DANKO IVŠINOVIĆ, NIKOLA ŠIMIĆ TONIN

DJEČJA KNJIŽEVNOST

RADICA LEKO, MILJENKA KOŠTRO

OGLEDI I KRITIKE

MATE KOVAČEVIĆ, IVAN SIVRIĆ,
MATO NEDIĆ, MATE GRBAVAC,
SONJA JURIĆ, ZDENKA ČAVIĆ,
IVAN DUGANDŽIĆ, IVICA KESIĆ,
LUDWIG BAUER, TIN LEMAC,
IVAN BAKOVIĆ, IVANA BANOŽIĆ,
IRENA LUKIN, RADICA LEKO,
IVO MIJO ANDRIĆ, ANTE MATIĆ

IKAVSKO-KAJKAVSKA SUSRETANJA

ZDENKA ČAVIĆ, EMILIJA KOVAČ

STUDIJA

MILJENKO BULJAC

IN MEMORIAM

VLATKO MAJIĆ (1956. – 2025.)
MARINKO ČAVAR (1953. – 2026.)

DOKUMENTI

ODLUKA O DOBITNICIMA KNJIŽEVNE
NAGRADE ZA KRATKU PRIČU „PETAR
MILOŠ“

ODLUKA O DOBITNICIMA KNJIŽEVNE
NAGRADE ZA NAJBOLJI POVIJESNI ROMAN
U SUVREMENOJ HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI
IZVJEŠĆE O RADU DHK HB

OSVIT
Časopis za književnost, kulturu i društvene teme

Naklada
Društva hrvatskih književnika
Herceg Bosne, Mostar

Za nakladnika
Ivan Baković

Uredništvo
Ivan Baković (*glavni urednik*), Mostar; Mirko Ćurić, Đakovo;
Finka Filipović, Travnik; Vlatko Majić, Zadar; Ivan Sivrić, Mostar;
Tomislav Žigmanov, Subotica; Joso Živković, Orašje

Računalni slog i tisak
FRAM-ZIRAL, Mostar

Časopis *Osvit* je referiran u:
Central and Eastern European Online Library /Frankfurt am Main/
<http://www.ceeol.com>

EBSCO Information Services / EBSCO Publishing
<https://www.ebsco.com/>

Cijena 25 KM

OSVIT, časopis za književnost, kulturu i društvene teme. Adresa uredništva: Trg hrvatskih velikana b.b., Hrvatski dom hercega Stjepana Kosače, 88 000 Mostar, tel./fax – 0038736324432

e-mail: dhkhbm@gmail.com; Web: www.dhkhb.org

Žiroračun *Društva hrvatskih književnika Herceg Bosne*, kod UniCredit banke Mostar: 338 100 22001388 90. Za inozemstvo kod UniCredit banke Mostar: SWIFT UNCRBA 22, IBAN: BA393381002200138890.